

WINNETOU ÉS A MEDVEÖLŐ

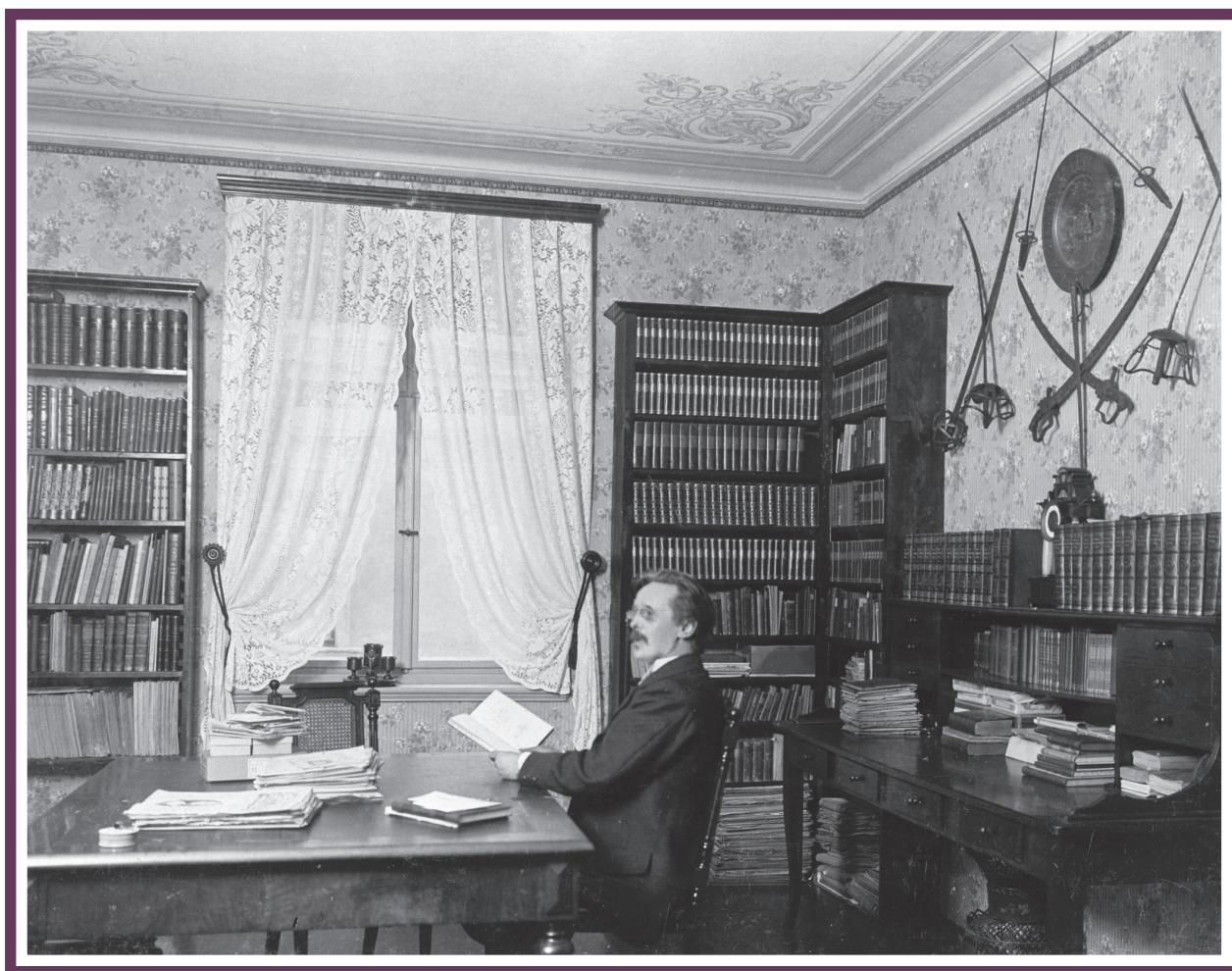
– KARL MAY KIÁLLÍTÁS –

2012. január 24. és 2012. március 30. között – a 2011 őszen indult *Évfordulós Kiállítások* sorozat harmadik állomásaként – Karl Friedrich May műveiből rendezett kamarakiállítást könyvtárunk. Ugyan nem magyar szerzőről van szó, azonban úgy ítéltük meg, hogy munkásságának magyar fordításai fontos részét képezik a magyar művelődéstörténetnek. A szerző nevét valószínűleg senkinek sem kell bemutatni, hiszen az egész világ egyik legismertebb ifjúsági szerzőjéről van szó. Munkái első önálló kötetének 1892-es, tehát 120 évvel ezelőtti megjelenése óta valamennyi generáció meghatározó olvasmányai egészen napjainkig. A 2012-es év e megjelenésen kívül további két kerek

évfordulót is jelentett Karl May életében: az író 1842. február 25-én, azaz 170 évvel ezelőtt született és 1912. március 30-án, éppen 100 évvel ezelőtt hunyt el. E három kerek évforduló együttes jelenléte adott alkalmat a kiállítás megrendezésére.

A szerző Hohenstein-Ernstthalban, rendkívül szegény családban született. Ifjúsága alatt többször is összetűzésbe keveredett a törvénnel. (1865 és 1869 között dologházban, majd 1870 és 1874 között börtönben raboskodott.) Fordulópontot jelentett életében, hogy a börtön papja, Johannes Kochta kieszközölte számára a toll- és papírhasználat engedélyezését, hogy különböző történeteit leírhasssa. Írásai Kochta ajánlásával jutottak el

Karl May könyvtárában

Heinrich Gotthold Münchmeyer drezdai kiadóhoz is, aki alkalmazta Mayt szabadulása után, ezzel fix megélhetést biztosítva neki. Első írása még 1874 novemberében meg is jelent. Ezt rengeteg cikk, novella és folytatásokban megjelenő történet követte. Első önálló kötetére azonban még 1892-ig várnia kellett. Az alkotást 1912-ben bekövetkezett elhunytáig folytatta.

Széleskörű irodalmi tevékenységének teljes bemutatására nem vállalkozhattunk, ezért annak egy speciális részét választottuk ki, mely beleillik könyvtárunk gyűjtőkörébe, s ez elsődlegesen Karl May önálló kötetének magyarországi, magyar fordításbeli megjelenése volt. May munkái korán, még saját életében eljutottak Magyarországra, sőt elkészültek első magyar fordításai, kiadásai is, amelyeket számtalan további követett egészen napjainkig. Kamarakiállításunk tárlóit korszakokra bontva rendeztük be.

Az első két kötetet Szekrényi Lajos fordította, ezek 1898-ban jelentek meg a Szent István Társulat gondozásában, amelyeket további négy követett. A Szent István Társulathoz köthető a ma legismertebb May-mű, a *Winnetou* első magyar nyelvű kiadása is 1904-ben, három kötetben. (1902-ben és 1903-ban megjelent ugyan egy másik munka is, Endrei Zalán újságíró tollából *Vörös lovag* címmel, azonban ez nem volt teljes fordítás.)

1906 és 1913 között jelent meg a *May Károly úti kalandjai* című sorozat az Athenaeum gondozásában,

amely összesen tizennyolc művet tartalmazott. Ez volt a legkorábbi teljességre törekedő Karl May-sorozat. Érdekessége, hogy a később rendkívüli népszerűsége szert tevő *Winnetou* kimaradt belőle. A szerző műveit az első világháború alatt, majd a két világháború között továbbra is az Athenaeum adta ki, így ezt a sorozatot több későbbi kiadás is követte.

Az 1960-as évektől a 80-as évek végéig a Móra Kiadó adta ki a szerző magyarországi műveit. Legtöbbünk ezeket a kiadásokat ismerheti gyermek-, vagy ifjúkorából. Szinte hihetetlen példányszámban fogytak May könyvei ebben az időben. A kiadó új fordítást készített, amelyből a pikáns, vagy politikailag nem megfelelő részeket kicenzúrázták, s főként az indiánregényekre fókuszáltak. Az *Ezüst-tó kincse* hat kiadást élt meg, a *Winnetou* ötöt, *A Medveölő fia* és *Az olajkirály* hármat, *Az inka öröksége* és *A sivatag szelleme* kettőt. (1974-ben csak a *Winnetou* 119.800 példányban jelent meg.) A kiállítás harmadik szekciójában a Móra-féle első kiadásokat tekinthették meg látogatóink.

Végül bemutatásra kerültek a 2000-es évek friss kiadványai is, hiszen May művei napjainkig népszerűek, most érik meg az újabb, immáron negyedik kiadási hullámot.

Szőts Zoltán Oszkár
szots.zoltan.at.oszk.hu